

ТУРИСТИЧНІ МАРШРУТИ ПО ТЕРИТОРІЇ ПЕРСПЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ “СЕРЕДНЬОСЕРЕТСЬКИЙ”

Новицька С.Р., Янковська Л.В.

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

ekosvit76@ukr.net

Стратегія збалансованого розвитку передбачає дотримання екологічних прав нинішніх і прийдешніх поколінь, зокрема на якісне довкілля, якісне життя і якісний відпочинок. Потреба людей в реалізації рекреаційних послуг на лоні природи дедалі зростає в зв'язку з процесами урбанізації, епідемією коронавірусу та війною в Україні. Тому, цілком актуальним є використання місцевих рекреаційних ресурсів природно-заповідних територій, котрі, попри виконання природоохоронних функцій, були б соціально-орієнтованими, а саме регіональних ландшафтних парків (РЛП). Тернопільщина володіє значним природним та історико-культурним потенціалом для створення таких багатофункціональних об'єктів. Пропонується створити перспективний РЛП “Середньосеретський”, котрий задовільнив би попит в рекреаційних об'єктах в центральній частині області, а також став би частиною регіональної екологічної мережі. Розроблені туристичні маршрути сприятимуть організації рекреаційної діяльності та врегулюванню потоків туристів по території РЛП.

Проектована площа перспективного регіонального ландшафтного парку “Середньосеретський” складатиме близько 10500 га, обмежена населеними пунктами сс. Буданів, Яблунів, Тудорів, Звиняч, Скомороше, м. Копичинці, сс. Скородинці, Семаківці, Біла, Горішня Вигнанка, Угринь, Ягільниця, Росохач. РЛП буде простягатися в меридіональному напрямку вздовж долини р. Серет і деяких її допливів (малих річок Перейма, Потік, Білий Потік, Млинка). Максимальне рекреаційне навантаження по типах ландшафту для РЛП “Середньосеретський” складає для паркового – 22 люд./день/га; для лісового – 7,8 люд./день/га; для нелісового – 19,5 люд./день/га. Потенційна рекреаційна ємність РЛП по сезонах: зима – 36 тис. люд., літо – 62,5 тис. люд.

В геоморфологічному відношенні територія парку знаходиться в межах Тернопільської структурно-пластової рівнини. У загальному плані ці ландшафти представлені місцевостями каньйонального, надзаплавно-терасного та заплавного типів. Унікальною особливістю рельєфу є поєднання відносно рівних плакорних ділянок та вузьких каньйоноподібних долин річок із стрімкими (на зовнішніх дугах меандр) схилами – так званими “стінками” (у м.Чорткові, сс. Біла, Угринь, Росохач). На крутосхилах та “стінках” відкриваються пласти девонських пісковиків, силурійських сланців та вапняків. Найбільш цікавими в рекреаційному відношенні є прирічкові ділянки – заплави, байрачні ліси, пагорбові луки та чагарники, стінки каньйону Серету, а також лісові ділянки.

Пропонується створити такі туристичні маршрути по території перспективного регіонального ландшафтного парку “Середньосеретський”:

- *історико-краєзнавчий* маршрут: *м.Чортків* (деревяна церква Вознесіння Господнього (1717 р.) – замок Гольських (1610 р.) – деревяна Успенська церква з дзвіницею (1635 р.) – ратуша з годинниковою вежею (1924 р.) – будинок колишнього міського магістрату (1930 р.) - церква Покрови Пресвятої Богородиці (1905 р.) з каплицею Божої Матері та джерелом Всецариці – Катедральний собор Верховних Апостолів Петра і Павла (1990 р.) – кляштор оо. Домініканців (1610 р.) – костел св. Станіслава (1619 р.) – синагоги (1680, 1909) – капличка Чудотворної Матері Божої з Люрду) – *с. Біла* (на околицях села з городища літописного поселення Моклеков (1211 р.) - деревяна дзвіниця ХІХ ст., домініканський костел, церква Різдва Пресвятої Богородиці (1903) - відслонення гірських порід силурійського і девонського періодів (урочище Камінна)) –*с. Білий Потік* (виявлено залишки поселення трипільської та могильник комарівсько-тшинецької культур - церква Покрови Пречистої Діви Марії (1805) - костел Матері Божої Ченстоховської (1933)) – *с. Бичківці* (церква Іоанна Богослова (1827 р.) - ботанічні пам'ятки природи — сосна Веймутова і дуб пірамідальний (понад 350 років)) – *с. Буданів* (замок-костел (1765 р.), монастирські келії (XVIII ст.), мурована церква Великомученика Георгія (1852 р.)) – *м.Хоростків* (дендрологічний парк - старий (18 ст.) і новий (1837) графські палаци - кінний манеж (1837 р.) - в'їзна брама

(сер. 19 ст.) - будинок (19 ст) - церкви Положення Чесної Ризи Пресвятої Богородиці (1837) – костюол (1870 р) – *с.Яблунів* (графський палац Дідушицьких (друга пол. ХІХ ст) – парк (1840 р) – Успенська церква (1875 р)) – *м. Копичинці* (знайдені археологічні пам'ятки трипільської культури, слов'янське городище – дерев'яна Воздвиженська церква з дзвіницею (1630 р) – костел Успіння Марії (1802 р) – церква Різдва з дзвіницею (1898 р) – греко-католицький храм Св. Миколая на горі (1900 р) – парк над ставом - синагога) – *м. Чортків*; - *екостежка «Заповідна»* - *м. Чортків* – *с. Угринь* (печера Угринь) – (загальнозоологічний заказник Звіринець-Білецький) – *с. Залісся* (печера “Млинки”) – *с. Озеряни* (Озерянський загально зоологічний заказник) – *с. Улашківці* (лісовий заказник Дача Галілея, печера “Улашківська”) *с. Шипівці* (урочище Бубнівка) - *с. Більче* – *Золоте* (печера “Вертеба”, де знайдено сліди трипільської культури; Більче-Золотецький парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва (1800 р); церква Св. Михайла (1871 р), каплиця (1898 р), сліди черняхівської культури в урочищі Кадуби; рештки давньоруського городища з валами і ровами на березі р. Серет) – *с. Монастирок* (печерний храм (ІХ – ХІІ ст.), келії Василіанського монастиря (ХVІ ст.), Здвиженська церква (ХVІІІ ст.)) – *с. Касперівці* (касперівські сфінкси, меандри і каньйон Серету) – *с. Королівка* (печера “Оптимістична”) – *с. Стрільківці* (печера “Озерна”).

Створення запропонованого перспективного регіонального ландшафтного парку «Середньосеретський» одночасно стане складовою частиною регіональної екомережі (Яблунівського природного ядра місцевого рангу, через який проходить «Серетський» екокоридор) і регіональної рекреаційної системи, що сприятиме, з однієї сторони, більш ефективному використанню рекреаційних ресурсів даної території, а з іншої сторони, слугуватиме гарантом збереження і відновлення рекреаційних ландшафтів. Запропоновані туристичні маршрути будуть цікавими для туроператорів і сприятимуть рівномірному розподілу потоків туристів в межах парку.